

บทที่ 5

อภิปรายผล สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม ความสอดคล้องภายใน และความเที่ยงแบบวัดซ้ำ ของแบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทย ซึ่งแปลมาจากแบบประเมินต้นฉบับภาษาอังกฤษ Occupational Self Assessment version 2.2 ในบทนี้จะแบ่งการนำเสนอการอภิปรายผลเป็น 2 ตอนหลัก คือ 1) ความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย การแปลแบบประเมินและการทดลองใช้ และ 2) ความเที่ยงของแบบประเมิน โดยวิธีหาค่าความสอดคล้องภายใน และความเที่ยงแบบวัดซ้ำ ดังนี้

1. ความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม

การแปลภาษาของแบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต เฉพาะส่วน “ข้าพเจ้า (Myself)” จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย จำนวน 21 หัวข้อ ซึ่งเป็นแบบประเมินตามแนวคิด Model of Human Occupation เป็นการประเมินการรับรู้ในความสามารถในการทำกิจกรรม (occupational competence: performance and participation) และความสำคัญของกิจกรรม (values and identity: importance) การแปลแบบประเมิน อ้างอิงกระบวนการแปลจาก The American Association of Orthopaedic Surgeons: AAOS ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการหาความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่เป็นมาตรฐาน และถูกแนะนำไปใช้เป็นแนวทางการวิจัยการพัฒนาแบบประเมินให้มีความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของผู้ที่จะใช้แบบประเมิน (Beaton et al., 2000) ประเด็นที่สำคัญที่ระบุในกระบวนการคือ การแปลที่ได้ต้องคงแนวคิด เนื้อหา และประสิทธิภาพของเครื่องมือไว้ให้ได้มากที่สุด ขั้นตอนสำคัญที่ส่งเสริมให้ผลการแปลเป็นไปตามเป้าหมาย คือ กระบวนการแปลกลับ ซึ่งทำให้เกิดความตรงเชิงวัฒนธรรม (cultural validity) (Brislin, 1970 อ้างใน Cha, Kim, & Erlen, 2007) มีการแนะนำให้ผู้แปลกลับ เป็นผู้ที่ไม่เคยเห็นแบบประเมินมาก่อนและมีความสามารถทางภาษาทั้งภาษาต้นฉบับของแบบประเมิน และภาษาที่จะนำไปใช้ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างแบบประเมินทั้งสอง ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นไปได้ยากที่จะมีผู้เชี่ยวชาญทั้งสองภาษาอย่างเท่าเทียมกัน ผู้แปลกลับแบบประเมิน จึงเป็นอาจารย์ไทย ผู้ชำนาญการสอนภาษาอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัย

อาจถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความชำนาญด้านภาษาทั้งสองภาษาใกล้เคียงกัน และเนื่องจากภาษาที่ใช้ในแบบประเมินต้นฉบับ (อังกฤษ) เป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ซับซ้อน ทำให้ผลการแปลของแบบประเมินฉบับภาษาไทยยังคงเนื้อหาเดิม โดยพบว่าผลการแปลกลับ ไม่แตกต่างกับต้นฉบับ

ขั้นตอนการประชุมกลุ่มเพื่อลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เป็นกระบวนการเพื่อลดระยะเวลาในการนำแบบประเมินมาแก้ไข ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งที่จำเป็น ซึ่งในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญนี้ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง และผู้แปลรวมอยู่ด้วย ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะในการปรับได้ในทันที มีการปรับข้อความให้กระชับในส่วนของคำอธิบายขั้นตอนการตอบแบบประเมิน เพื่อให้ผู้ตอบอ่าน ทำความเข้าใจได้ง่าย และชัดเจนขึ้น และมีการเพิ่มเติมคำอธิบายในข้อความที่ไม่ชัดเจน ซึ่งอาจทำให้ผู้ตอบตีความไม่ตรงกับต้นฉบับได้

แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิตนี้ เป็นแบบรายงานผลด้วยตนเอง การแปลและการเห็นพ้องของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแบบประเมินจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ต้องอ่านและทำความเข้าใจเอกสารเอง จึงจำเป็นที่ผลการแปลควรมีภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย สื่อความหมายตรงกันระหว่างผู้ตอบและแบบประเมิน และไม่มีการใช้คำศัพท์เฉพาะ เพื่อให้ผลหรือข้อมูลการประเมินที่ได้ตรงตามที่ต้องการ และแสดงถึงความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ ดังนั้นเมื่อแบบประเมินผ่านขั้นตอนนี้ ผลที่ได้ทำให้เชื่อได้ว่า ผลการแปลที่ได้มีความถูกต้อง เหมาะสมที่จะนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย เมื่อผ่านขั้นตอนนี้ทำให้ได้แบบประเมินฉบับภาษาไทยที่มีรูปแบบตามต้นฉบับ

แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิตฉบับภาษาไทยที่ได้จะไปทดลองใช้ โดยนำไปทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างบุคคลทั่วไป จำนวน 30 คน อายุ 18-60 ปี ซึ่งจัดอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย วัยผู้ใหญ่ตอนต้น และวัยผู้ใหญ่ตอนกลางหรือวัยกลางคน (ศรีเรือน, 2549) ในขั้นตอนนี้จะแสดงถึงความเหมาะสมทางภาษาและวัฒนธรรมในผู้ตอบคนไทย การค้นหาอุปสรรค และข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการใช้จริง ผลที่ได้นำไปสู่การปรับด้านภาษา และรูปแบบ (format) ของแบบประเมินเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้กับผู้รับบริการมากยิ่งขึ้น

กลุ่มตัวอย่างมีช่วงวัยอยู่ในระยะวัยรุ่นตอนปลายถึงวัยกลางคน ซึ่งเป็นวัยที่มีกิจกรรมที่มีลักษณะความคล้ายคลึงกัน (ศรีเรือน, 2549) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นลำดับ เปลี่ยนแปลงตามวัยและระยะเวลา ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแบบทันที ไม่สามารถควบคุมได้ หรือการสูญเสีย (catastrophic change) ที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมอย่างชัดเจนกระทบต่อปัจจัยภายในตัวบุคคล จนยากที่จะปรับตัวหรือกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติ (Kielhofner, 2002) ซึ่งผู้วิจัยได้สอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผู้ตอบบางคนมีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนสู่การทำงาน การเปลี่ยนงาน

การมีภาระและความรับผิดชอบที่มากขึ้น เป็นต้น แม้ข้อมูลดังกล่าวจะไม่ได้แสดงรายละเอียดในการวิจัยนี้ แต่สิ่งเหล่านี้เป็นการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้น และโดยทั่วไป บุคคลสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้

เมื่อสิ้นสุดขั้นตอน พบว่า ด้านระยะเวลาที่ใช้ในการตอบแบบประเมินอยู่ระหว่าง 5-9 นาที (7.24 ± 0.96 นาที) ซึ่งน้อยกว่าที่แสดงไว้ในคู่มือของแบบประเมินต้นฉบับว่า ระยะเวลาในการทำแบบประเมินประมาณ 10-20 นาที ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแบบประเมินที่ทดลองใช้นี้ครอบคลุมเฉพาะส่วน “ข้าพเจ้า (Myself)” ไม่ได้รวมในส่วนสิ่งแวดล้อม และขั้นตอนที่ 3 ส่วนของกิจกรรมที่ต้องการปรับเปลี่ยน 1-4 อย่าง อีกทั้งพบว่า เวลาที่ใช้ในการตอบแบบประเมิน มีแนวโน้มใช้เวลามากขึ้น เมื่อช่วงวัยของผู้ตอบสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Stuber และ Nelson (2010) พบว่า แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ในกลุ่มตัวอย่างอายุเฉลี่ย 74 ปี (52-93 ปี) ซึ่งมีความเจ็บป่วยที่มีผลต่อการทำกิจวัตรประจำวัน หรือต้องการความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมโดยอยู่ในกลุ่มโรคทางด้านกระดูกและข้อ ระบบหลอดเลือดและหัวใจ ระบบการหายใจ และอื่นๆ มีการใช้เวลาในการทำแบบประเมินฯ เฉลี่ย 13.60 ± 4.30 นาที อยู่ในช่วง 8-27 นาที เป็นไปได้ว่าหากนำแบบประเมินไปใช้ในผู้รับบริการที่เป็นผู้สูงอายุ และ/หรือมีปัญหาสุขภาพก็น่าจะใช้ระยะเวลาในการตอบแบบประเมินเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม แบบประเมินนี้ก็ น่าจะใช้เวลาในการประเมินอันสั้น

ลักษณะการตอบ ผู้ตอบตอบทุกหัวข้อการประเมิน ซึ่งเชื่อได้ว่า หัวข้อในแบบประเมินนี้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการดำเนินชีวิต และช่วงวัยของผู้ตอบคนไทย คือมีโอกาสได้ทำกิจกรรมเหล่านั้นจริง และจากข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการทดลองใช้ (ตารางที่ 4.7 และ 4.8) แม้ว่า จะมีไม่มาก แต่เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้กล่าวได้ว่า แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต มีความเหมาะสมต่อผู้ตอบคนไทย อีกทั้งแสดงให้เห็นว่า แบบประเมินต้นฉบับได้ถูกพัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญที่ตระหนักถึงความแตกต่างทางสังคม วัฒนธรรม มีโครงสร้างของเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในหลายหลายบริบท ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาประเมินว่า การพัฒนาแบบประเมินที่ต้องการ ทำให้ได้แบบประเมินที่มีเนื้อหา ที่แสดงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม น้อยที่สุด โดยการร่วมศึกษาวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญในหลายประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฟินแลนด์ ญี่ปุ่น สวีเดน แคนาดา และอังกฤษ ที่มีความหลากหลายของลักษณะประชากร ภาษา และ วัฒนธรรม (Kielhofner et al, 2009) และเมื่อแบบประเมินได้ผ่านกระบวนการแปลกลับ และการตรวจสอบคุณภาพโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้แบบประเมินฉบับภาษาไทย ที่แสดงถึงการมีความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งเมื่อพิจารณาแต่ละข้อความ พบว่าเนื้อหาในแบบประเมิน เป็นสิ่งที่ผู้ตอบสามารถเข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน เป็นประสบการณ์ที่ผู้ตอบได้ปฏิบัติ รูปแบบการประเมินไม่ต้องการอุปกรณ์พิเศษ ทำให้ผู้ตอบสามารถตอบได้โดยง่าย ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่

การเลือกระดับการให้คะแนนความสามารถ และความสำคัญของกิจกรรม มีการกระจายการตอบทั้งสี่ระดับคะแนน โดยส่วนใหญ่ให้คะแนนการรับรู้ความสามารถในการทำกิจกรรม ผลการตอบในลักษณะนี้ น่าจะเป็นผลจาก ผู้ตอบเป็นบุคคลปกติทั่วไป และด้วยลักษณะแบบประเมินเป็นการรับรู้ตนเอง ผลที่ได้จึงแสดงถึงมุมมองและความคิดภายในตัวบุคคลเอง ซึ่งผ่านการทำกิจกรรม การมีประสบการณ์ หรือการประสบความสำเร็จตามช่วงเวลาต่างๆในชีวิต ทำให้บุคคลมีมุมมองต่อตนเองในด้านความสามารถและความสำคัญของกิจกรรมแตกต่างกัน ซึ่งการกระจายข้อมูลการตอบนี้มีความสำคัญในการนำมาใช้ทางคลินิก จากการศึกษาของ Kielhofner, Forsyth, Kramer และ Iyenger (2009) พบว่า เมื่อพัฒนารูปแบบการให้ระดับคะแนน จาก 3 เป็น 4 ช่วง ค่า person separation index มีค่าสูงขึ้น ซึ่งแสดงถึงความไวของระดับคะแนนในการพบความแตกต่างในผู้ตอบ และการจำแนกบุคคล

อย่างไรก็ตาม ด้วยลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ในการศึกษานี้ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และอาศัยอยู่ในเขตเมือง จึงอาจทำให้แบบประเมินที่ดัดแปลง เข้าใจได้ง่าย และมีกิจกรรมที่ใช้ประเมินครอบคลุมในกลุ่มนี้ ดังนั้น การนำไปใช้ในกลุ่มอื่นอาจยังไม่ข้อจำกัดของความเข้าใจในแบบประเมินได้

2. ความเที่ยงของแบบประเมิน

ในการวิจัยนี้ทำการศึกษาเพียงความสอดคล้องภายใน และความเที่ยงแบบวัดซ้ำเท่านั้น โดยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างบุคคลทั่วไป จำนวน 78 คน อายุ 18-60 ปี และทำแบบประเมินสองครั้ง ระยะเวลาห่างกัน 2 สัปดาห์ การอภิปรายผล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การหาความสอดคล้องภายใน และการหาความเที่ยงแบบวัดซ้ำ

2.1 ความสอดคล้องภายใน

เมื่อได้แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทย ที่ได้รับการปรับเนื้อหาตามที่กลุ่มทดลองใช้แนะนำแล้ว จึงนำมาใช้ในกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้นำมาหาค่าความสอดคล้องภายใน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า ค่าความสอดคล้องภายในของแบบประเมินทั้งฉบับ แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ความสามารถในการทำกิจกรรม และด้านการให้ความสำคัญต่อกิจกรรม มีค่า 0.83 และ 0.93 ซึ่งจัดว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมากถึงดีเยี่ยม หมายความว่า แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทย มีหัวข้อหรือข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กัน ประเมิน

หรือวัดในสิ่งเดียวกัน (บุญใจ, 2555) ผลการศึกษาครั้งนี้เป็นไปในทางเดียวกับการศึกษาความสอดคล้องภายใน ของ Murad, Farnworth, และ O'Brien (2011) ซึ่งศึกษาในกลุ่มผู้ที่มีปัญหา ระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ในประเทศมาเลเซีย ซึ่งพบว่า ในด้านการรับรู้ความสามารถในการ ทำกิจกรรมค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่า 0.91 อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ไม่ได้ ทำการศึกษาด้านการให้ความสำคัญต่อกิจกรรม ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคที่สูงนี้ อาจเป็นผลจากลักษณะข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกันภายในกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ลักษณะข้อมูลไปในแนวทางเดียวกัน (บุญใจ, 2555)

การศึกษาโครงสร้างของแบบประเมิน เช่นในการศึกษาของ Taylor, Lee, Kramer, Shirashi และ Kielhofner (2011) ทำการศึกษาในผู้ป่วย Mononucleosis ที่เป็นวัยรุ่น หรือ การศึกษาของ Wang ในปี 2004 ทำการศึกษาในผู้ป่วยจิตเภท ประเทศไต้หวัน ซึ่งแสดงถึง โครงสร้างของแบบประเมินที่แสดงลำดับความยากง่ายของแต่ละกิจกรรม และการให้ ความสำคัญหรือคุณค่าของกิจกรรมจากมากไปน้อยในรูปแบบเดียวกัน ทำให้ผู้ใช้แบบประเมิน นี้มีความมั่นใจเกี่ยวกับโครงสร้างของแบบประเมินว่า ถูกสร้างให้เหมาะสมกับการประเมิน การรับรู้และการให้คุณค่าของการทำกิจกรรม แม้จะนำแบบประเมินนั้นมาใช้ในที่ที่มีความ แตกต่างทางวัฒนธรรม

สิ่งที่น่าสนใจคือ บางหัวข้อที่มีค่าความสอดคล้องระหว่างคำถามแต่ละข้อกับคำถาม รวมทั้งหมด (item-to-total correlation) น้อยกว่า 0.30 จำนวน 4 ข้อ ซึ่งพบว่าตรงกับการศึกษา ของ Murad, Farnworth, และ O'Brien (2011) ประเทศมาเลเซีย พบข้อที่มีค่าน้อยเช่นกันคือ ข้อความที่ 6 การไปไหนมาไหนด้วยตนเอง ตามที่ต้องการ (การใช้รถสาธารณะ การขับรถ หรือการเดิน) และข้อความที่ 9 การแสดงความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของตนเองให้ ผู้อื่นรับทราบ ของด้านความสามารถในการทำกิจกรรม ซึ่งแม้ว่าค่าที่ได้ไม่เหมาะสม แต่เมื่อ สังกัดค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในเมื่อลบข้อนั้นออก ค่าที่ได้ไม่แตกต่างจากเดิม ถือ ว่าหัวข้อเหล่านั้นมีผลกระทบต่อค่าความสอดคล้องภายในน้อย

แม้ว่าค่าความสอดคล้องภายในที่ได้จะมีค่าอยู่ในเกณฑ์ดีมากถึงดีเยี่ยม แต่ก็ยังสามารถ เพิ่มค่าความสอดคล้องภายในของแบบประเมินได้ โดยอาจเพิ่มจำนวนหัวข้อการประเมิน การ เลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกันหรือไม่แตกต่างกัน หรือลักษณะของข้อมูลที่ได้ โดย ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคนมีความแปรปรวนน้อย (low variability within subject) แต่ ข้อมูลระหว่างบุคคลมีความแปรปรวนมาก (high variability between subject) จะทำให้ เครื่องมือ มีค่าความเที่ยงเข้าใกล้ 1.00 (บุญใจ, 2555) รวมทั้งการทบทวนความหมายของแต่ละ ข้อคำถามให้มีความชัดเจน และสอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมของผู้ตอบคนไทย

สรุปผลการศึกษา ค่าความสอดคล้องภายในของแบบประเมินฯที่ได้ จัดอยู่ในเกณฑ์ดี มากถึงดีเยี่ยม แสดงให้เห็นว่า ข้อความในแต่ละหัวข้อมีความสัมพันธ์กัน ประเมินในสิ่ง เดียวกันหรือคุณลักษณะเดียวกัน แม้ว่าจะพบบางหัวข้อที่มีค่าความสอดคล้องระหว่างคำถาม แต่ละข้อกับคำถามรวมทั้งฉบับที่ไม่เหมาะสม แต่ไม่ว่าจะตัดหัวข้อใดๆออก ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาคยังคงมีค่าไม่แตกต่างไปจากเดิม และเป็นไปตามทฤษฎี Model of Human Occupation ซึ่งเป็นทฤษฎีพื้นฐานในการพัฒนาแบบประเมิน ซึ่งมองว่าในการทำ กิจกรรมการดำเนินชีวิต มีความสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม และมีผลต่อปัจจัยภายในบุคคล อัน ประกอบด้วย ทักษะหรือความสามารถในการทำกิจกรรม อุปนิสัย และเจตจำนง ผลนี้เป็นสิ่ง ยืนยันว่า หัวข้อของแบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิตมีความเหมาะสมและยัง สอดคล้องตามทฤษฎี

2.2 ความเที่ยงแบบวัดซ้ำ

เมื่อผ่านการทำแบบประเมินครั้งแรก 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำแบบประเมินกลับไปให้กลุ่ม ตัวอย่างทำอีกครั้ง ผลที่ได้จะนำมาหาความเที่ยงแบบวัดซ้ำนี้ ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงความคงที่ ของการตอบแบบประเมินเมื่อระยะเวลาผ่านไป โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน ชั้น (ICC) ซึ่งสามารถนำมาใช้ในข้อมูลที่เป็นอันดับ (ordinal scale) ซึ่งปัจจุบันนิยมใช้กัน เนื่องจากสามารถสะท้อนถึงสหสัมพันธ์และความเห็นพ้อง (correlation and agreement) โดย การใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบอื่นยังมีข้อจำกัดในการหาความเที่ยง

ในการได้ข้อมูลทั้งสองครั้งของการตอบแบบประเมินตนเอง โดยการวัดซ้ำ ผล การศึกษานี้มีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากผู้ตอบทำแบบประเมินทั้งสองครั้งเป็นในลักษณะหรือ รูปแบบเดียวกัน แบบประเมินมีหัวข้อ และการให้ระดับคะแนนความสามารถและความสำคัญ ของกิจกรรมคงเดิม โดยไม่มีการเพิ่ม ย้าย หรือการใช้คำใหม่แทนคำเดิม (reworded) ซึ่งการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง (actual change) (Wolfe & Chiu, 1999) ผลการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น ด้านการรับรู้ความสามารถในการทำ กิจกรรม และด้านการให้ความสำคัญต่อกิจกรรม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น เท่ากับ 0.83 และ 0.81 ซึ่งถือว่าเครื่องมือมีความเที่ยงสูงมาก แสดงให้เห็นว่า แบบประเมิน ตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทย มีความคงที่ในการตอบทั้งสองครั้ง และ น่าจะสามารถนำไปใช้ในทางคลินิก ในการประเมินความก้าวหน้าทางการรักษาเช่นเดียวกับ แบบประเมินต้นฉบับภาษาอังกฤษ ซึ่งหากนำไปใช้ ผลคะแนนที่เปลี่ยนไปน่าจะเกิดจากการ เปลี่ยนแปลงในตัวผู้ป่วยจริง อย่างไรก็ตามการนำไปใช้กับผู้ป่วยประเภทต่างๆ ควรมีการหา

ค่าความเที่ยงแบบวัดซ้ำในกลุ่มนั้นๆอีกครั้ง เพื่อให้มั่นใจว่าแบบประเมินสามารถนำไปใช้วัดในผู้ป่วยเหล่านั้นได้เหมาะสม ผลของการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาของ Murad, Farnworth, และ O'Brien (2011) ในการรับรู้ความสามารถในการทำกิจกรรม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น เท่ากับ 0.84 แสดงถึงเครื่องมือมีความเที่ยงสูงมาก แม้ว่าจะนำไปใช้ในกลุ่มคนทำงานที่มีการบาดเจ็บกลุ่มกระดูกและกล้ามเนื้อ

แม้ว่าในการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น จะอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ในส่วนรายข้อ พบว่ามีบางหัวข้อที่มีค่าน้อยกว่า 0.60 ซึ่งหมายถึง เครื่องมือมีความเที่ยงต่ำถึงปานกลางในด้านการรับรู้ความสามารถในการทำกิจกรรม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อความที่ 2 การเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อทำกิจกรรมต่างๆที่จำเป็นต้องทำ ข้อความที่ 4 การดูแลสุขอนามัยของตนเอง ข้อความที่ 5 การดูแลผู้ที่อยู่ในความรับผิดชอบของฉัน ข้อความที่ 7 การดูแลรายรับ-รายจ่ายด้วยตนเอง และข้อความที่ 16 การทำหน้าที่ในฐานะนักเรียน พนักงาน อาสาสมัคร และ/หรือสมาชิกในครอบครัว โดยจัดอยู่ในทักษะหรือความสามารถในการทำกิจกรรมและอุปนิสัย ในด้านการให้ความสำคัญต่อกิจกรรม จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อความที่ 1 การมีสมาธิจดจ่อกับงานที่ฉันทำ ข้อความที่ 2 การเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อทำกิจกรรมต่างๆที่จำเป็นต้องทำ ข้อความที่ 3 การดูแลที่พักอาศัย ข้อความที่ 5 การดูแลผู้ที่อยู่ในความรับผิดชอบของฉัน ข้อความที่ 9 การแสดงความรู้สึก นึกคิด และความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นรับทราบ ข้อความที่ 11 การรู้ถึงปัญหาและแก้ไขปัญหา ข้อความที่ 18 การมุ่งมั่นสู่เป้าหมายของตัวเอง และข้อความที่ 19 การตัดสินใจตามสิ่งที่ฉันเห็นว่าสำคัญ เมื่อจัดกลุ่ม พบว่าอยู่ในส่วนทักษะหรือความสามารถในการทำกิจกรรมและเจตจำนง การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้นน้อย อาจเป็นไปได้ว่าช่วงเวลา 2 สัปดาห์ระหว่างการทำแบบประเมินครั้งที่ 1 และ 2 มีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างเกิดขึ้น โดยปกติการเปลี่ยนแปลงในการทำกิจกรรมจำเป็นต้องอาศัยช่วงเวลา และการคงการกระทำนั้นภายใต้สิ่งแวดล้อมที่มีความคงที่ ในที่นี้อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงบางประการที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ความเครียดจากการทำงาน หรือภาวะกดดันอื่นๆ แม้ว่าค่าความเที่ยงของการวัดซ้ำรายข้อในบางหัวข้อจะมีค่าน้อย อาจเป็นสิ่งหนึ่งในการแสดงถึงความสามารถในการวัดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ในการศึกษาของ Murad, Farnworth, และ O'Brien (2011) พบหัวข้อในด้านรับรู้ต่อความสามารถในการทำกิจกรรม ที่มีค่าน้อยกว่า 0.60 เช่นกัน โดยพบข้อที่ตรงกันคือ ข้อความที่ 4 การดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง

การศึกษาของ Taylor, Lee, Kramer, Shirashi และ Kielhofner (2011) ในการศึกษาความคงที่และความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของแบบประเมิน อภิปรายว่า การเปลี่ยนแปลงของ

การตอบสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในส่วนการรับรู้ความสามารถและการให้ความสำคัญต่อกิจกรรม โดยบางครั้งการเปลี่ยนแปลงในการให้ความสำคัญต่อกิจกรรมอาจพบมากกว่าเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อความคิด และความพยายามในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ จึงเป็นไปได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้นมีค่าน้อย อาจเกิดจากการพยายามปรับตัวเมื่อเผชิญกับบางสถานการณ์

ผลการศึกษาที่ได้เป็นสิ่งยืนยันถึงแบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทยมีความเที่ยงแบบวัดซ้ำ ซึ่งแสดงถึงแบบประเมินมีความคงที่ของการตอบ เมื่อเวลาผ่านไป ค่าที่ได้ยังคงใกล้เคียงกัน

จากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น ซึ่งมีค่าสูงทั้งสองค่า เป็นสิ่งสนับสนุนถึงความตรงเชิงวัฒนธรรม (cultural validity) ในขั้นตอนที่ผ่านมามีความเหมาะสม ดังที่กล่าวว่า เครื่องมือใดๆ หากขาดความเที่ยง ย่อมเป็นไปได้ที่จะมีความตรง (Polit & Hungler, 1999; Burns & Grove, 2001 อ้างใน บุญใจ, 2555) โดยความเที่ยง แสดงถึงความสม่ำเสมอ หรือคงที่ของค่าที่วัดได้โดยใช้เครื่องมือเดิม วัดจากกลุ่มเดิม และวัดในพื้นที่เดิม และความตรง เป็นคุณสมบัติของเครื่องมือที่สามารถวัดตัวแปรได้ตรงกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด (บุญใจ, 2555) แสดงว่า แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิตนี้ สามารถนำมาใช้ในกลุ่มบุคคลอายุ 18-60 ปี ได้ โดยมีความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม ความสอดคล้องภายใน และความเที่ยงแบบวัดซ้ำ

อย่างไรก็ตามในการศึกษาหาความสอดคล้องภายใน และความเที่ยงแบบวัดซ้ำนี้ก็พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนถึง 49 คนจาก 78 คนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี อีกทั้งเป็นบุคคลที่อาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดทางวัฒนธรรมและภาษาได้ เนื่องจากมีวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม โดยก่อนนำแบบประเมินมาใช้ ต้องทำการตรวจสอบทั้งความตรงและความเที่ยงอีกครั้งหนึ่ง (Beaton et al, 2000)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม ความสอดคล้องภายใน และความเที่ยงแบบวัดซ้ำ ของแบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทย ซึ่งแปลมาจากแบบประเมินต้นฉบับภาษาอังกฤษ Occupational Self Assessment version 2.2 พบว่า

1. แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทยมีความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม
2. แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทยมีความสอดคล้องภายใน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ในด้านความสามารถในการทำกิจกรรม เท่ากับ 0.83 และด้านความสำคัญของกิจกรรม เท่ากับ 0.93 ซึ่งจัดว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีถึงดีเยี่ยม
3. แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทยมีค่าความเที่ยงแบบวัดซ้ำ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น ด้านความสามารถในการทำกิจกรรม เท่ากับ 0.83 และด้านความสำคัญในการทำกิจกรรม เท่ากับ 0.81 ซึ่งจัดว่าเครื่องมือมีความเที่ยงสูงมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทยทางคลินิก

แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทย มีความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม และมีความสอดคล้องภายใน และความเที่ยงแบบวัดซ้ำอยู่ในเกณฑ์ที่ดีถึงดีเยี่ยม จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในกลุ่มบุคคล ช่วงอายุ 18-60 ปี อีกทั้งแบบประเมินฯ เป็นแบบประเมินตามทฤษฎีทางกิจกรรมบำบัด และการบริการ โดยผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการให้บริการในปัจจุบัน ทำให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วม และแรงจูงใจในการเข้ารับการบำบัดรักษา และเป็นแบบประเมินหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการสื่อสารภายในวิชาชีพได้

เนื่องจากแบบประเมินมีลักษณะเป็น แบบประเมินตนเอง ดังนั้นก่อนการนำแบบประเมินมาใช้ต้องแน่ใจว่า ผู้รับบริการ ไม่มีปัญหาความรู้ความเข้าใจ (cognition) มีทักษะความสามารถในการอ่านและเขียน และเข้าใจภาษา และมีแรงจูงใจในการทำแบบประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง อีกทั้งหากมีความจำเป็นต้องนำแบบประเมินมาใช้ในผู้รับบริการมีความยากลำบากในการอ่านหรือเขียน ผู้บำบัดสามารถอ่านและทำเครื่องหมายแสดงคำตอบให้ได้ แต่ควรตระหนักอยู่เสมอว่า ผู้รับบริการอาจมีความรู้สึกเกรงใจ หรือตอบเกินความเป็นจริงได้ ดังนั้นการอธิบายถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำแบบประเมินนี้ ผู้บำบัดจำเป็นต้องอธิบายให้ชัดเจน

เนื่องจากรูปแบบของแบบประเมินเป็นตารางแนวนอน อาจไม่คุ้นเคยกับผู้ตอบบางคน ดังนั้นก่อนการนำไปใช้ ผู้บำบัดต้องทำความเข้าใจในรูปแบบการประเมิน และการให้คะแนน ในคู่มือ เพื่อสามารถแนะนำผู้รับบริการในการตอบแบบประเมิน

จากขั้นการพิจารณาโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert committee) ในคำชี้แจงขั้นตอนที่ 1 ซึ่งมี การปรับข้อความให้เข้าใจง่ายขึ้น

ภาษาอังกฤษ Step 1: Below are statements about things you do in everyday life. For each statement, circle how well you do it. If an item does not apply to you, cross it out and move on to the next item.

ภาษาไทย ขั้นที่ 1: ข้อความที่ปรากฏด้านล่างกล่าวถึงสิ่งที่คุณทำในชีวิตประจำวัน ให้คุณเขียน ล้อมรอบระดับความยากง่ายตามที่คุณรู้สึก เมื่อต้องทำกิจกรรมในแต่ละข้อ หากข้อความใดไม่ตรงกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันของคุณ ให้ข้ามข้อนั้น แล้วทำข้อถัดไป

ในการนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก จำเป็นที่จะยังคงการแปล ที่ว่า “ขั้นที่ 1: ข้อความที่ปรากฏด้านล่างกล่าวถึงสิ่งที่คุณทำในชีวิตประจำวัน ให้คุณเขียน ล้อมรอบระดับ

ความยากง่ายตามที่คุณรู้สึก เมื่อต้องทำกิจกรรมในแต่ละข้อ หากข้อความใดไม่ตรงกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันของคุณ ให้ขีดฆ่าข้อความนั้น แล้วข้ามไปทำข้อความถัดไป” เพื่อให้แน่ใจว่า ผู้ตอบไม่มีโอกาสได้ทำข้อความนั้นจริง มิใช่เป็นการลืมหือทำข้ามไปด้วยเหตุผลอื่นๆ ซึ่งจะลดเวลาตรวจสอบของผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทยในการเรียนการสอน

แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทยนี้ มีความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม ความสอดคล้องภายใน และความเที่ยงแบบวัดซ้ำ ทั้งยังเป็นแบบประเมินเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการให้บริการที่ให้ความสำคัญกับการประกอบกิจกรรมการดำเนินชีวิต (Occupation based practice) โดยการประเมินที่เหมาะสม จะนำไปสู่การรับรู้ปัญหา และรูปแบบการบำบัดรักษา จะเป็นประโยชน์ต่อการบริการทางกิจกรรมบำบัด ทำให้มีตัวลือกในการเลือกใช้แบบประเมินให้เหมาะกับกลุ่มผู้ใช้ จึงควรนำมาเผยแพร่ หรือนำมาใช้ในการเรียนการสอน แบบประเมินนี้ สอดคล้องกับทฤษฎี Model of Human Occupation ทฤษฎีทางกิจกรรมบำบัดที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน และแนวคิดการบริการที่เน้นผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง จึงทำให้ได้ทราบลักษณะ หรือรูปแบบการประเมินทางกิจกรรมบำบัด และการเลือกให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้ ทั้งยังเป็นแบบประเมินฯ ที่ทันสมัย มีการพัฒนาผ่านการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในอนาคต

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม ความสอดคล้องภายใน และความเที่ยงแบบวัดซ้ำ ในกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลทั่วไป สุขภาพดี อายุ 18-60 ปี ซึ่งจัดว่าอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ตอนกลางหรือวัยกลางคน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาคุณสมบัติทางการวัดของเครื่องมือ โดยการหาความตรงและความเที่ยงอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น
  - ความตรงตามเกณฑ์สัมพัทธ์ (criterion validity) ได้แก่ ความตรงตามสภาพปัจจุบัน (concurrent validity) และความตรงตามการพยากรณ์ (predictive validity) โดยอาจศึกษาเปรียบเทียบกับแบบประเมินที่เป็นแบบรายงานตนเอง และประเมินความสามารถใน

กิจกรรมการดำเนินชีวิต เช่น แบบประเมิน Canadian Occupational Performance Measures เป็นต้น

- ความตรงตามโครงสร้าง (construct validity) โดยตรวจสอบมิติภายในของแบบประเมิน ซึ่งประกอบด้วย ทักษะหรือความสามารถในการทำกิจกรรม อุปนิสัย และเจตจำนง ว่า โครงสร้างของแบบประเมินที่ดัดแปลงมานี้ ประกอบด้วยมิติ และองค์ประกอบของแบบ ประเมินฯ เช่นเดียวกับต้นฉบับหรือไม่
  - ความไวต่อการเปลี่ยนแปลง (sensitivity) ศึกษาว่าแบบประเมินฯ สามารถประเมินการ เปลี่ยนแปลงในกิจกรรมการดำเนินชีวิตในกลุ่มต่างๆ ได้หรือไม่
2. ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่าง ให้มีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งในด้านช่วงอายุ การศึกษา บริบทในเมืองและต่างอำเภอ โดยอาจนำไปใช้ในกลุ่มบุคคลอายุมากกว่า 60 ปี ระดับ การศึกษาที่หลากหลาย เช่น ในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา กลุ่มบุคคลในเขตอำเภอ อื่นๆนอกเขตอำเภอเมือง หรือกลุ่มผู้รับบริการทางกิจกรรมบำบัดอื่นๆ เพื่อตระหนักถึงความ เหมาะสมของการนำมาใช้ และการปรับปรุงแบบประเมินให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น
3. เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการหาความตรงและความเที่ยงของแบบประเมิน ซึ่งในอนาคตอาจนำ แบบประเมินฯ มาใช้ในการแสดงประสิทธิภาพของโปรแกรมการบำบัดรักษา หรือใน งานวิจัยได้

แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ที่นำมาใช้ในการวิจัย ได้รับอนุญาตจาก เจ้าของลิขสิทธิ์ เพื่อนำมาใช้ในการวิจัยเท่านั้น และในการนำแบบประเมินฯ ฉบับภาษาไทยไปใช้ สามารถติดต่อ ภาควิชากิจกรรมบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่